

Uyanan Avrupa ve Sarsılan Osmanlı

Kazanım Ders Notu - 1

» Sanayi İnkılabı

- Avrupalı devletler zamanla bilimsel bilgiyi teknolojiye aktarıp buhar gücüyle çalışan gemiler icat ettiler ve dokuma fabrikaları kurdular.
- Böylece **Sanayi İnkılabı** doğdu. Küçük atölyelerin yerini büyük fabrikalar; insan gücünün yerini makine gücü aldı.
- Makineler sayesinde **üretim hızla arttı**. Artan üretimle birlikte **ham madde ve pazar ihtiyacı** da arttı.
- Avrupalı devletler ihtiyaç duydukları ham maddeyi henüz sanayileşmemiş ülkelerden karşılayıp ürettikleri ürünleri de aynı ülkelerde pazarladılar.
- Böylece **sömürgecilik** kısa sürede gelişti. Sömürge yarışında başı çeken İngiltere, geniş bir sömürge imparatorluğu kurdu.
- İngiltere'yi diğer Avrupalı devletler takip etti. Avrupalı devletler arasında başlayan **sömürge yarışı, ham madde ve pazar rekabetini de artırdı**.
- Artan bu rekabet zamanla **Birinci Dünya Savaşı'na zemin hazırladı**.

» Fransız İhtilali

- Fransız İhtilali'nin** (1789) sonuçları da Osmanlı Devleti üzerinde etkili oldu.
- İhtilalle birlikte hürriyet, eşitlik, adalet ve milliyetçilik gibi fikirler dünyaya yayıldı. Özellikle **milliyetçilik fikri, çok uluslu imparatorlukları olumsuz etkiledi**.
- Fransızlar milliyetçilik fikrini **"Her millete bir devlet"** sloganıyla dış politikada bir araç olarak kullandılar.
- Bu fikrin en fazla etkilediği devletlerden biri Osmanlı Devleti oldu. **Milliyetçilik fikrinden etkilenen azınlıklar**, Avrupalı devletlerin de kışkırtmasıyla **isyan etmeye başladılar**.
- Sırp larla başlayan isyanlar diğer azınlıklara da yayıldı**. İsyanların etkisi, devletin özellikle Doğu Avrupa ve Balkan topraklarında daha yıkıcı oldu.
- Asırlardır Balkanlarda Osmanlı hâkimiyeti altında bir arada ve huzur içinde yaşayan **Rum, Bulgar, Sırp, Yahudi, Arnavut, Boşnak gibi milletler Fransız İhtilali'nin yaydığı milliyetçilik düşüncesi ile isyan edip bağımsızlıklarını kazandılar**.

» Sarsılan Osmanlı

- XIX. yüzyılda Avrupalı devletlerden yüksek faizle borç alan Osmanlı, bu borçlarını ödeyemeyince alacaklı devletler bir araya gelerek **Düyûn-u Umûmiye (Genel Borçlar İdaresi)** adında uluslararası bir teşkilat kurdular (1881). Bu teşkilat ile **alacaklı devletler Osmanlı gelir kaynaklarının büyük bir kısmına el koydular**. Gerek Düyûn-u Umûmiye Teşkilatı gerekse kapitülasyonlar Osmanlı Devleti'nin **ekonomik bağımsızlığına büyük zarar verdi**.
- Sanayi İnkılabı ve Fransız İhtilali gibi Avrupa'da meydana gelen tüm bu gelişmeler Osmanlı Devleti'ni siyasi, sosyal ve ekonomik olarak olumsuz etkilediği gibi devleti dağılma noktasına getirdi**. Devleti dağılmaktan kurtarmak isteyen bazı yönetici ve aydınlar çeşitli fikirler geliştirdiler.

Bu fikir akımları şunlardır:

- Osmanlıcılık
- İslamcılık
- Batıcılık
- Türkçülük

Sanayi İnkılabı

18. yy

Fransız İhtilali

1789

Tanzimat Fermanı

1839

İslahat Fermanı

1856

I. Meşrutiyet'in İlan Edilmesi

1876

II. Meşrutiyet'in İlan Edilmesi

1908

Uyanan Avrupa ve Sarsılan Osmanlı

Kazanım Ders Notu - 1

» Fikir Akımları

Osmanlıcılık

Osmanlı sınırları içerisinde yaşayan **herkesi, hiçbir ayırım yapmadan** Osmanlı vatandaşı olarak kabul eden düşünce akımıdır. Bu düşünce ile herkes **eşit haklara** sahip olacağından dağılmanın önüne geçileceği düşünülmüştür.

İslamcılık

Tüm Müslümanları Osmanlı halifesinin etrafında toplamayı amaçlayan düşünce akımıdır. Bu akıma göre, devletin parçalanmasını önlemek için sadece Müslümanları bir çatı altında toplamak gereklidir. Diğer adı **Ümmetçiliktir**.

Batıcılık

Osmanlı'nın dağılmasının temel nedenini Batı'nın bilim ve tekniğinden uzak kalmasına bağlayan bu fikir akımı kurtuluş yolunun ancak Batı'ya ayak uydurmadan geçtiğini savunmuştur. Diğer adı **Garpçılıktır**.

Türkçülük

En son ortaya atılan fikir akımıdır. Dünyadaki bütün Türklerin bir yönetim altında toplanmasını amaçlayan düşünce akımıdır. Amacı büyük bir Türk dünyası oluşturmak yani Turancılığı gerçekleştirmektir. Diğer adı **Pantürkizmdir**.

» Dağılmayı Önleme Çabaları

Fransız İhtilali sonrası başlayan **milliyetçilik (ulusçuluk)** akımının etkisiyle Osmanlı topraklarında yaşayan azınlıkların bu ayrılıkçı düşüncelerini yok etmek ve **devletin parçalanmasının önüne geçmek amacıyla** yöneticiler tarafından değişik zamanlarda aşağıdaki önlemler alınmıştır.

» Tanzimat Fermanı

1839 yılında yayınlanan bu ferman ile Osmanlı topraklarında yaşayan **herkes din, ırk ayrımı yapılmaksızın eşit kabul edilmiş**, bu yolla azınlıkların devlete olan bağlılığını artırmak ve devletin dağılmasının önüne geçilmek istenmiştir. Ancak bağımsızlık hayaline kapılan azınlıklar, atılan bu adımlara rağmen isyan etmekten vazgeçmemişlerdir.

» I. Meşrutiyet

"Halkın yönetime katılması ile devletin dağılmasının önlenebileceğini" vurgulayan Jön Türkler bu fikre katılmayan Padişah Abdülaziz'i tahttan indirdiler ve meşrutiyet sistemine geçme sözü aldıkları II. Abdülhamit'i padişah yaptılar. II. Abdülhamit verdiği sözü tutarak **Kanun-i Esasi** adıyla Türk tarihinin ilk anayasasını hazırlattı (1876). Anayasa gereği I. Meşrutiyet ilan edildi ve **halkın ilk defa yönetime katılmasını sağlandı**.

» Islahat Fermanı

1856'da Avrupalı devletlerin de baskısıyla Islahat Fermanı adıyla yeni bir ferman yayınlanmıştır. Bu ferman ile Osmanlı topraklarında yaşayan **gayrimüslimlere fazladan haklar verilerek milliyetçilikten kaynaklanan dağılmanın önüne geçilmek istenmiştir**. Ancak buna rağmen azınlık isyanları önlenememiştir.

» II. Meşrutiyet

1908 yılında askerlerden oluşan bir grup olan **İttihat ve Terakki** adlı cemiyet, Mebusan Meclisinin tekrar açılması ve meşrutiyetin ilan edilerek **halkın tekrar yönetime katılmasıyla** devletin dağılmayacağını belirterek padişah II. Abdülhamit'e II. Meşrutiyet'i ilan ettirmiş ve **Mebusan Meclisini** tekrar açtırmıştır.

Sanayi
İnkılabı

18. yy

Fransız
İhtilali

1789

Tanzimat
Fermanı

1839

Islahat
Fermanı

1856

I. Meşrutiyet'in
İlan Edilmesi

1876

II. Meşrutiyet'in
İlan Edilmesi

1908